

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Природничо-географічний факультет Кафедра загальної та
регіональної географії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи туризму

галузь знань: 01 Освіта

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія. Біологія та
здоров'я людини)

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри загальної та
регіональної географії

Протокол №1 від 30 серпня 2023
року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Основи туризму
Викладач	Мащенко Ольга Миколаївна
Профайл викладача	https://pgf.sspu.edu.ua/kolektyv-kafedry
Контактний тел.	0993783294
E-mail:	mashchenko1960@gmail.com
Консультації	Консультації проводяться щосереди о 12:30 год.; групові або одноосібні.

Анотація до дисципліни

Дисципліна основи туризму представлена двома розділами, кожен з яких відображає зміст та методи туризмознавства та організації туристичних подорожей та екскурсій. Відомості із туризмознавства представлені інформацією про сутність туризму як суспільного явища; функції туризму в суспільстві, умови розвитку туризму, фактори, що формують потреби населення в туризмі, історію виникнення системи та поширення туристської індустрії; класифікації туризму за різними ознаками; види туристичних ресурсів, основні форми і види активного туризму, чинники розвитку туризму, формування туристичної привабливості території

Розділ організації туристичних подорожей та екскурсій включає поняття про організацію надання послуг засобами розміщення туристів, особливості харчування в системі туристичного обслуговування, організацію транспортного обслуговування туристів, документального оформлення взаємин туриста та надавача турпослуг

Мета і завдання дисципліни

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: встановлення сутності теорії туризму та набуття туризмологічних знань, створення цілісної уяви про туризм як соціальний інститут, як певну форму природно-суспільного буття та життєдіяльності людини, що подорожує.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи туризму» є:

узагальнення наукових підходів до розуміння феномену туризму

- з'ясування сутності туризму як суспільного явища
- розкриття історії розвитку світового туризму загалом та в Україні зокрема
- систематизація класифікацій туризму за різними критеріями
- характеристика умов, чинників та ресурсів розвитку туризму
- ознайомлення з видами турпродукту та його документальним оформленням
- з'ясування порядку надання послуг засобами розміщення туристів.
- узагальнення організації харчування в системі туристичного обслуговування.
- характеристика організацією транспортного обслуговування туристів
- ознайомлення з елементами договірних відносин між туристськими підприємствами і споживачами туристських послуг

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни	
Рік викладання	2023/2024

Освітній ступінь	бакалавр
Курс навчання	2
Семестр	3
Формат курсу	очний
Обов'язкова /вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів/годин	4/120
Кількість розділів	2 розділи
Форма контролю	залік
Лекції	24 год.
Практичні заняття	24 год.
Самостійна робота	72 год.

Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- сутність туризму як суспільного явища;
- функції туризму в суспільстві
- умови розвитку туризму
- фактори, що формують потреби населення в туризмі
- історію виникнення системи та поширення туристської індустрії;
- класифікації туризму за різними ознаками;
- види туристичних ресурсів
- основні форми і види активного туризму
- організацію надання послуг засобами розміщення туристів
- особливості харчування в системі туристичного обслуговування
- організацію транспортного обслуговування туристів

вміти :

- аналізувати чинники розвитку туризму
- характеризувати туристичну привабливість території.
- розробляти туристичні маршрути
- здійснювати дослідження документального оформлення взаємин туриста та надавача турпослуг

Тематичний план вивчення дисципліни

Розділ 1. Концептуальні засади основ туризму.

Тема 1. Туризм як суспільне явище.

Поняття про туризм. Географія туризму України, як навчальна дисципліна, її роль в системі географічних наук. Роль та місце туризму в сучасному суспільстві. Основні поняття та визначення в туризмі: турист, туризм, туристична діяльність. Функції туризму в суспільстві: оздоровча (рекреаційна), виховна, політична, економічна, екологічна, холистична, господарсько-економічна функція туризму. Умови розвитку туризму: природно-географічні, історико-політичні, соціально-економічні, демографічні. Зовнішні та внутрішні фактори розвитку туризму. Проблема сезонності в туризмі. Туризм як сфера господарської діяльності. Соціально-економічні, демографічні, соціально-психологічні та природно-географічні фактори, що формують потреби населення в туризмі.

Тема 2. Історія розвитку світового туризму. Історія туризму в Україні.

Періодизація розвитку туризму. Основні віхи історії світового туризму. Подорожі та мандрівки в епоху стародавнього світу. Подорожі епохи середньовіччя. Подорожі й туризм у ХУІІ-ХУІІІ ст. Туризм ХІХ – початку ХХ ст. Сучасний світовий туризм. Елітарний туризм Нового часу. Технологічні та економічні передумови зародження масового туризму. Перші організовані туристичні подорожі. Вплив ідеологічних чинників на розвиток міжнародного туризму у період між двома світовими війнами. Трансформація масового конвейєрного туризму у масовий диференційований. Міжнародне туристичне співробітництво. Світові туристичні регіони. Український туризм у ХІХ – першій половині ХХ ст. Зародження організованих форм. Туризм в Україні в 70-80-ті роки ХХ ст. : БММТ

«Супутник», ВАТ «Інтурист», Центральна Рада з туризму та екскурсій. Характеристика розвитку туризму у світі на сучасному етапі. Транснаціоналізація готельно-туристського бізнесу.

Тема 3. Класифікації в туризмі

Класифікація туризму за різними ознаками: за спрямованістю туристичних потоків, за охопленням території, за терміном подорожі, за сезонністю, за ступенем організованості, за демографічним та соціальним складом учасників подорожі, за формою організації подорожі та обслуговування, за засобом пересування, за метою подорожі. Значення туризму за видами. Класифікація туризму за формами: групові та індивідуальні подорожі. Класифікація маршрутів та турів за територіальною ознакою, за вибором засобів пересування, за сезонністю, за тривалістю, за змістом програм, за складом учасників подорожі, за формою організації подорожі, за побудовою траси маршруту. Типи туристів та ознаки їх класифікації.

Тема 4.

Туристичні ресурси, чинники розвитку туризму та формування туристичної привабливості території

Види та класифікація туристичних ресурсів. Підходи до класифікації туристичних ресурсів. Аналіз наявних класифікацій туристичних ресурсів. Природні туристичні ресурси. Матеріальні антропогенно-техногенні туристичні ресурси (пам'ятки історії, культури, релігії, архітектури тощо). Забезпеченість населення туристичними ресурсами. Методи оцінки туристичних ресурсів.

Соціально-економічні й природно-географічні, історико-культурні та геополітичні чинники розвитку туризму.

Формування туристичної привабливості території. Природні туристичні ресурси як важливий елемент туристичної привабливості території. Методика оцінювання туристичної привабливості на експертних бальних оцінках. Створення туристичного кластера як засіб підвищення привабливості території. Стан навколишнього середовища як чинник привабливості території в сучасних умовах життєдіяльності.

Розділ 2. Основи туристичної діяльності

Тема 5.

Види маршрутів і турів. Активний туризм

Класифікація маршрутів і турів. Класифікація туристських маршрутів. Знакування (маркування) туристських маршрутів на місцевості. Орієнтування на місцевості.

Активний туризм та методика підготовки маршрутів з активними способами руху. Мета і завдання активного туризму. Основні форми і види активного туризму. Підготовка маршрутів з активними способами руху. Велосипедний туризм. Водний туризм. Екологічний туризм

Тема 6.

Туризм як економічна діяльність. Організація надання послуг туристичними

фірмами

Класифікація туристичних підприємств. Види підприємств - туроператори та турагенти. Виробники та споживачі у сфері туристичного обслуговування. Туристична подорож як комплекс туристичних послуг. Організація надання послуг засобами розміщення туристів. Типологія готелів. Харчування в системі туристичного обслуговування. Варіанти харчування туристів. Форми обслуговування у харчуванні туристів.

Тема 7.

Транспортне обслуговування та договірні відносини між туристськими підприємствами і споживачами туристських послуг

Організація транспортного обслуговування туристів. Використання різних видів транспорту для перевезення туристів.

Договірні відносини між туристськими підприємствами і споживачами туристських послуг. Перелік обов'язкової та додаткової інформації для туриста. Документальне оформлення взаємин туриста та надавача турпослуг. Пункти узгодження та контролю програм перебування в туристичній подорожі.

Політика дисципліни

Вивчення основ туризму потребує: виконання тестових завдань, самостійної роботи тощо; підготовки до практичних занять; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, а також інших інформаційних джерел.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі тощо.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме знання: поняттєво-термінологічного апарату дисципліни; теоретичних основ суспільної географії; форм територіальної організації виробництва; чинників розвитку та розміщення виробництв, основних показників соціально- економічного розвитку тощо.

Розв'язання практичних завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам, що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На практичних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Забороняється запізнюватись на навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані на консультаціях. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу. Під час контрольних заходів забороняється використовувати джерела інформації, усні підказки, письмові роботи інших осіб, друковані книги, методичні посібники, телефони, планшети. Забороняється користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття з метою, не пов'язаною із навчанням.

Академічна доброчесність

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять приклади можливої академічної

недоборочесності. Неприпустимо надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб. Виявлення ознак академічної недоборочесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагиату чи обману. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доборочесності СумДПУ імені А.С. Макаренка.

Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється протягом семестру на практичних заняттях. Результати (кількість набраних балів) фіксує викладач.

Використовуються такі форми поточного опитування: тестування, контрольна робота з відкритими питаннями, заслуховування повідомлень студента з довідковою інформацією, реферати, створення презентації з її обов'язковим показом та повідомленням, участь у обговоренні питань для контролю знань на практичних заняттях.

Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь, доповідь студента, роз'яснення, відповіді на запитання. Усний контроль проводиться майже на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни. Результати поточного контролю є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни. До поточного контролю також відноситься виконання практичних завдань, бали за які враховуються у підсумкову оцінку.

При контролі виконання завдань, які винесені для самостійного опрацювання, оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; вміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; підготовка доповідей, презентацій, знання об'єктів політичної карти світу тощо. Результати самостійної роботи фіксуються в журналі обліку роботи викладача. Бали, набрані студентом за виконання завдань з самостійної роботи, додаються до суми балів, набраних студентом з інших видів навчальної роботи з дисципліни.

У кінці семестру проводиться підсумкова контрольна робота. До контрольних заходів допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Вид контролю – залік. Семестровий залік – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр. Залік виставляється викладачем автоматично за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка обраховується в кінці семестру, як сума балів за виконання всіх видів робіт. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Структура проведення семестрового контролю відображається та доводиться до відома студентів на першому занятті.

Для студентів заочної форми навчання підсумковий контроль проводиться в період заліково-екзаменаційної сесії за обов'язкової присутності студента. Для складання підсумкового контролю студентами заочної форми навчання розробляються тести або контрольні роботи з відкритими питаннями. Відповідно до вимог, об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача

здійснюється наступним чином: під час складання заліку з дисципліни кожен студент отримує завдання (тест або контрольну роботу). До залікової оцінки включається виконання самостійної роботи студента, яку він отримав під час попередньої сесії. Форма проведення: письмово-усна.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з основ туризму ; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Знає класифікації туризму, його умов та чинників розвитку. Вільно володіє методикою підготовки маршрутів з активними способами руху, знає усі складові туристичної подорожі як комплексу туристичних послуг. Знає документацію договірних відносин між туристськими підприємствами і споживачами туристських послуг, основи формування туристичної привабливості території. порівнює та аналізує основні тенденції розвитку туризму в світі та в Україні. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни. Уміє застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань основ туризму
82-89	твердо знає програмний матеріал з з основ туризму, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	знає програмний матеріал з з основ туризму, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозмінений, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу з основ туризму, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
40-36	Надійно засвоїв програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, пов'язує теоретичні знання з практичними навичками та вміє обґрунтувати прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних завдань. При цьому студент не має утруднень з відповіддю на видозмінені завдання, демонструє володіння різноманітними методами і прийомами наукового дослідження, виявляє знайомство не тільки з навчальною, але й монографічною та іншою довідковою літературою.
35-30	Твердо знає програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання, грамотно й по суті викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних завдань, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача.
29-24	Має знання лише основного програмного матеріалу, що відведений на самостійне опрацювання, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних завдань.
23-1	Не знає більшої частини програмного матеріалу, що відведений на самостійне опрацювання, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль							Разом	Сума
РОЗДІЛ 1								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	100
8	8	8	9	9	9	9		
Контроль самостійної роботи							40	
5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Історія туризму: Підручник; Харк. нац. акад. міськ.гос.-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 294 с.
2. Бабарицька В.К., Любіцева О.О. Організація туризму: Навчальний посібник. – К., 1998. – Ч.1.
3. Закон України "Про туризм" від 18.11.2003р. // ВВР.- 2004.
4. Лукашевич М.П. Соціологія туризму: Курс лекцій/ М. П. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор. Передм. В. К. Федорченко.-Ужгород: Мистецька лінія, 2008.-340с.
5. Любіцева О.О. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник / О.О. Любіцева, В.К. Бабарицька. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. - 335с.
6. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ніка – Центр. 2005. – 316 с.
7. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Підручник / Т. Г. Сокол. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.
8. Туризмологія (теорія туризму). Навчально-методичний посібник зі спецкурсу. / Пазенюк В.С., Федорченко В.К., Кручек О.А., Мініч І.М. – К.: КУТЕП, 2010. – 70 с.
9. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: науково-навчальне видання. – К.: КУТЕП, 2008. -825 с.
10. 1.Організація туризму: підручник / І.М. Писаревський,С.О. Погасій, М.М. Покоłodна та ін.; за ред. І.М. Писаревського. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 541 с
11. 2.Галасюк С.С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 178 с.
12. 3.Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : Навч. посіб.для студ. вузів / В.Ф.Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 300 с.
13. 4. Нездоймінов С.Г. Організація екскурсійних послуг: навчально-методичний посібник // С.Г. Нездоймінов. – Одеса: Астропринт,2011.-216 с.

Додаткова література

1. Фастовець О.О. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів: Навч. посібник.-К.: Вид-во ФПУ, 2007.- 233 с.
2. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч.посіб. / П.О.Масляк.- К.:Знання, 2008.- 343 с.
3. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посіб./ Н.В.Фоменко.- Центр навч. літератури, 2007.- 312 с.
4. Мальська М.П. Туристичне країнознавство Європи. Навч. посібник . для студентів вищих навч. закладів / Марта Пилипівна Мальська. – Львів: Центр учб. літератури, 2010. - 224 с.
5. Рутинський М. Й. Географія туризму України : Навч.- метод. посіб. / М. Й. Рутинський ; Львівський нац. ун- т ім. І.Франка. – 2- е вид., перероб. і допов. – К. : Центр навч. л- ри, 2004. – 160 с.
6. Іваніна О. О. Аудит туристичної діяльності : Навч. посібник для вузів / О. О. Іваніна ; Донецький ін-т туристичного бізнесу. – К : ЦУЛ, 2005. – 256 с.
7. Рутинський М. Й. Зелений туризм / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К. : Знання, 2008. – 271 с.
8. Драпушко Р. Г. Туристичний потенціал України: стан. проблеми та перспективи розвитку / Р. Г. Драпушко. – К. : Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007. – 150 с.
9. Петринка Л. В. Географія туризму Ч. 1 / Людмила Василівна Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 95 с. – (Б-ка журн. "Географія" ; Вип. 5
10. Петринка Л. В. Географія туризму. Ч. 2 / Людмила Василівна Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с. – (Б-ка журн. "Географія" ; Вип. 6 (90)).

11. Перспективи розвитку туризму в Україні як виду екологічних послуг. – К. : Аспект-Поліграф, 2013. – 24 с. – (Б-ка Всеукр. еколог. ліги. Сер. "Стан навколишнього середов." березень, 2013 ; № 3).
12. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : підручник / Анатолій Юрійович Парфіненко, Вадим Ігоревич Сідоров, Ольга Олександрівна Любіцева. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Знання, 2015. – 552 с.
13. На замітку споживачам туристичних послуг // Економіка в школах України. – 2013. – № 2. – С. 19–22.
14. Сасін М. Феномен ХХ століття / М. Сасін, С. Гринько // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2013. – № 22. – Вкладка (про види та форми туризму)
15. Уварова Г. Ш. Туристичні країни світу. Європа / Г. Ш. Уварова // Географія та економіка в рідній школі. – 2015. – № 12. – С. 38–45.
16. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності. Підручник / За заг. ред. доктора пед. наук, проф. Орлова В.Ф. - К.: Грамота, 2006. – 264 с.

Інтернет-ресурси

1. www.heritage.unesco.ru
2. www.tourism.gov.ua.
3. www.unesco.org
4. www.world-tourism.org.
5. www.wttc.org.
6. <https://www.google.com/webhp?sourceid=chromeinstant&ion=1&espv=2&ie=UTF8#q=%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D>
7. [http://pidruchniki.com/1842101452931/turizm/organizatsiya_harchuvannya_turistiv_ttransportnih_podorozhah_pid_chas_transportnogo_obsługovuvannya](http://pidruchniki.com/1842101452931/turizm/organizatsiya_harchuvannya_turistiv_transportnih_podorozhah_pid_chas_transportnogo_obsługovuvannya)
8. <http://infotour.in.ua/maksimenko34.htm>